

ROZDÍLY V POJETÍ ZÁKONA O EKOLOGICKÉ ÚJMĚ

Luboš Kotek

Fakulta strojního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Technická
2896/2, 616 69 Brno, e-mail: kotek.l@fme.vutbr.cz

Received September 30, 2007, accepted November 29, 2007

Abstract

The prevention and remedying of environmental damage should be implemented through the Directive 2004/35/CE of the European Parliament and of the Council on environmental liability with regard to the prevention and remedying of environmental damage. The directive is based on furtherance of the "polluter pays" principle. The fundamental principle of this Directive should therefore be that an operator whose activity has caused the environmental damage or the imminent threat of such damage is to be held financially liable, in order to induce operators to adopt measures and develop practices to minimize the risks of environmental damage so that their exposure to financial liabilities is reduced

Keywords: environmental damage, occupational activity, environmental liability

---

1. Úvod

Evropská rada schválila v roce 2004 směrnici „o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí“ s cílem zavést společný rámec pro prevenci a nápravu škod na životním prostředí.

Obecně evropské směrnice jako součást sekundárního práva EU zavazují členské země dosáhnout určitých cílů během implementační lhůty, přičemž národní instituce mohou určit prostředky, jak těchto cílů dosáhnout.

Co je ovšem důležité, je právě dodržení implementační lhůty, která v případě směrnice 2004/35/ES uplynula 30. 4. 2007. Tento článek má ukázat, jak se s transpozicí jednotlivé členské státy EU vyrovnali, a podrobně popsat situaci na Slovensku a v Česku.

2. Principy směrnice

Směrnice 2004/35/ES je postavena na třech základních zásadách (systém prevence, princip znečišťovatel platí a princip přírodní restituce). Prevencí se rozumí především povinnost znečišťovatele informovat příslušný správní orgán o hrozící nebo již vzniklé škodě a následná povinnost provést preventivní nebo nápravná opatření. Takováto povinnost může být znečišťovateli uložena správním orgánem, případně může tento orgán na náklady znečišťovatele provést uložena preventivní opatření sám. Z principu znečišťovatel platí, vyplývá zásada, že provozovatel, jehož činnost způsobila škodu na životním prostředí nebo bezprostřední hrozbu takové škody, je za tuto škodu finančně odpovědný. Princip přírodní restituce znamená upřednostnění nápravných opatření před peněžními a zdůraznění efektivní dekontaminace a obnovení nebo nahrazení životního prostředí.

Zajímavý je institut odpovídajícího finančního zajištění. Komise se neodhodlala direktivně zakotvit povinné finanční zajištění provozovatelů a pouze tuto možnost doporučila členským státům s tím, že po roce 2010 předloží po vyhodnocení v případě potřeby návrh na zavedení systému harmonizovaného povinného finančního zajištění.

3. Situace v Evropě

Obecně platí, že do oblasti životní prostředí spadá nejvíce porušení povinností členských států vůči ES. V případě směrnice 2004/35/ES to platí také, více než polovina členských států svoji povinnost nesplnila včas. Následující tabulka ukazuje stav v jednotlivých členských státech v červnu 2007.

Tab. 1: Srovnání přijetí směrnice 2004/35/ES a zvolený systém finančního zabezpečení

Stát	Přijatý zákon	Finanční zabezpečení
Belgie	Ne	Není
Bulharsko	Ne	Povinné bankovní záruky nebo pojištění
ČR	Ne	Povinné po pětiletém zkušebním období
Dánsko	Ne	Není
Estonsko	Ne	Není
Finsko	Ne	Není
Francie	Ne	Není
Holandsko	Ne	Není
Irsko	Ne	Informace není dostupná
Itálie	Ano	Není
Kypr	Ano	Informace není dostupná
Litva	Ano	Není
Lotyšsko	Ano	Není
Lucembursko	Informace není dostupná	Informace není dostupná
Maďarsko	Ano, změna stávajícího zákona	Povinné
Malta	Informace není dostupná	Informace není dostupná
Německo	Ano, vstoupí v platnost 15. 10. 2007	Není
Polsko	Ano	Pojištění pro organizace vypouštějící emise
Portugalsko	Ne	Povinné po roce 2009
Rakousko	Ne	Povinné
Rumunsko	Ne	Informace není dostupná
Řecko	Informace není dostupná	Informace není dostupná
Slovensko	Ano	Ano
Slovinsko	Ne	Informace není dostupná
Španělsko	Ne	Povinné po roce 2010
Švédsko	Ano, vstoupí v platnost 1. 8. 2007	Ano
Velká Británie	Ne	Není

Slovensko

Cíle směrnice byly přijaty jako zákon č. 359/2007 Z.z. o prevencii a nápravě environmentálních škod a o změně a doplnění některých zákonů dne 21. června 2007, tedy s téměř dvouměsíčním zpožděním. Přesto patří Slovensko mezi země, které směrnici přijaly nejdříve.

Za účelem finančního krytí odpovědnosti provozovatele za environmentální škodu se počítá v budoucnosti s tím, že provozovatelé budou uzavírat smlouvu o pojištění této odpovědnosti, nebo využijí jiný způsob finančního krytí.

Česko

Protože do 30. dubna 2007 nebyla Směrnice transponována do české legislativy, došlo k nedodržení implementační lhůty. Vznikla tak složitá situace, která se vyřeší až přijetím českého zákona.

1. Obecně platí současný zákon o životním prostředí, který problematiku ekologické újmy také řeší.
2. Omezený přímý účinek. Protože nedošlo k plné transpozici, je nyní Směrnice přímo aplikovatelná. To znamená, že jednotlivci se svých práv mohou dovolávat a správní orgány jsou

povinný zásady obsažené ve směrnici přímo aplikovat. Existuje však významné omezení přímé aplikovatelnosti, které spočívá v tom, že povinnosti mohou být uloženy pouze státním subjektům (státní orgány a státem ovládané podniky). Nemůže tedy vést k uložení povinnosti nestátním subjektům.

3. Nepřímý účinek. Další povinností státních úřadů je, aby platná legislativa byla vykládána v nejvyšší možné míře eurokonformně. Tedy v souladu se Směrnicí.

4. Odpovědnost za škodu. Stát odpovídá za škodu způsobenou nenáležitou transpozicí Směrnice.

5. Uvalení sankcí. Sankce snad nebudou příliš vysoké, více než polovina členských států svoji povinnost nesplnila včas. Obecně platí, že životní prostředí je oblastí s vysokým počtem případů porušení povinností členských států; toto odvětví stále vykazuje nejvyšší počet neuzavřených řízení v rámci Komise.

6. Řízení o porušení Smlouvy. Evropská komise může zahájit řízení o porušení Smlouvy, jehož cílem je dosáhnout toho, aby členský stát dostal svým povinnostem vyplývajících mu z přistoupení ke Smlouvě o založení Evropského společenství, a žalovat příslušný členský stát u ESD.

Vláda ČR teprve 19. září 2007 projednala návrh zákona o předcházení a nápravě ekologické újmy s tím, že bude ještě upraven a ministerstvo životního prostředí vypracuje konečné znění vládního návrhu zákona.

Na rozdíl od většiny členských zemí (Velká Británie, Německo Francie, Dánsko, Finsko a další) je také v českém návrhu zákona již nyní obsaženo povinné finanční zajištění (podobně jako v Maďarsku, Bulharsku či Španělsku). Návrh zákona však v této části obsahuje odložení účinnosti do 1. 1. 2012, tedy až dva roky po plánovaném vyhodnocení dostupnosti příslušného pojištění Evropskou komisí.

4. Závěr

Směrnice Evropského společenství o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí měla být ve všech členských státech EU implementována již 30. 4. 2007. Ze sedmadvacítky členských států byla však přijata včas pouze v šesti. Článek se snaží ukázat na příkladu Slovenska a Česka na problémy při implementaci této směrnice do národní legislativy.

Literatura

- [1] KRÁL, Richard. Transpozice a implementace směrnic ES – úvod do problematiky. Směrnice ES v oblasti životního prostředí a české správní soudnictví : sborník z diskusního a vzdělávacího fóra uskutečněného 1. 11. 2005 v Brně [online]. 2006, č. 1 [cit. 2007-09-24], s. 9-15.
- [1] KOTEK, L. Legislativní změny v oblasti odpovědnosti za škody na životním prostředí. CHEMagazín. 2007. 17(6). p. 10 - 11. ISSN 1210-7409